

PIOTR RUCZKOWSKI¹

Nowe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym

1. Wprowadzenie

Przedmiotem opracowania jest analiza regulacji prawnych określających nowe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym oraz wynikających z procesu informatyzacji tego postępowania korzyści i zagrożeń. Poniższy tekst stanowi w pewnym sensie kontynuację rozważań dotyczących komunikacji elektronicznej, które zostały zawarte w publikacji P. Ruczkowskiego, *Komunikacja elektroniczna w polskim i niemieckim postępowaniu administracyjnym w ujęciu komparatystycznym*². O ile w powyższym opracowaniu poddano analizie zarówno regulacje prawa krajowego, jak i prawa niemieckiego metodą prawnoporównawczą, o tyle w niniejszym artykule skupiono się głównie na regulacjach polskich, a jedynie dla ilustracji niektórych zagadnień posłużono się rozwiązaniami przyjętymi w systemie niemieckim.

Nie ulega wątpliwości, że rozwój sieci teleinformatycznej spowodował rewolucję w sposobie komunikowania się między ludźmi. Należy zauważyć, że stale poszerza się zakres wykorzystania sieci teleinformatycznej również w kontaktach obywatela z organami władzy publicznej, co stanowi element procesu informatyzacji państwa. Dotyczy to także postępowania przed sądami powszechnymi i administracyjnymi. Obowiązująca obecnie szczątkowa regulacja prawna dotycząca środków komunikacji elektronicznej nie zapewnia wykorzystania tego sposobu komunikacji w postępowaniu sądowoadministracyjnym, a nawet oceniana bywa jako ograniczająca używanie tych środków³; z pewnością nie jest ona dostosowana do wymagań procesu informatyzacji i cyfryzacji współczesnego państwa oraz wprowadzonych

¹ Prof. UJK, dr hab. Piotr Ruczkowski, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, ul. Żeromskiego 5, 25–369 Kielce.

² P. Ruczkowski, *Komunikacja elektroniczna w polskim i niemieckim postępowaniu administracyjnym w ujęciu komparatystycznym*, w: *Zastosowanie idei public governance w prawie administracyjnym*, I. Niżnik-Dobosz (red.), Warszawa 2014, s. 290–307.

³ Zob. uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw

nowych zasad komunikacji elektronicznej w postępowaniu administracyjnym⁴. W szczególności w świetle obecnie obowiązującego stanu prawnego wnoszenie pism do sądu administracyjnego w formie dokumentu elektronicznego nie jest możliwe, co potwierdza orzecznictwo sądowe.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na uchwałę NSA z dnia 12 maja 2014 r.⁵, w której stwierdzono, że „W aktualnym stanie prawnym w postępowaniu sądownoadministracyjnym – z uwagi na treść art. 46 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r., poz. 270 ze zm.) – nie jest dopuszczalne wniesienie do sądu pisma opatrzonego bezpiecznym podpisem elektronicznym w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz. U. z 2013 r., poz. 262), w tym także za pośrednictwem organu administracji publicznej, za pomocą środków komunikacji elektronicznej (...). W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, nie jest obecnie dopuszczalna sytuacja, w której pismo (dokument elektroniczny) opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym zostanie skierowane do sądu drogą elektroniczną (np. na adres e-mail), następnie będzie weryfikowane w zakresie poprawności złożonego podpisu elektronicznego i spójności danych w nim opatrzonych, drukowane i włączane do papierowych akt sądowych. Tak przetworzony dokument nie będzie już dokumentem elektronicznym, lecz »papierowym«, a tych nie można – jak wykazano – podpisać elektronicznie. Wymóg podpisu tradycyjnego w tym zakresie jest zatem nie tylko pożądanym, ale przede wszystkim koniecznym”.

Szczególnie istotne zmiany, rozszerzające zakres komunikacji elektronicznej, w tym dopuszczające wnoszenie pism w formie dokumentu elektronicznego, wprowadzono przepisami ustawy z dnia 10 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw⁶, która znowelizowała m.in. ustawę z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi⁷.

Zmiany w procedurze sądownoadministracyjnej mają na celu m.in.⁸:

- wprowadzenie elektronicznych mechanizmów zarządzania dokumentacją postępowania oraz dostępu do akt sprawy za pomocą sieci teleinformatycznej (*on-line*),

z projektami aktów wykonawczych, druk sejmowy nr 1637, <http://search.sejm.gov.pl> (27.12.2014), s. 22.

⁴ Zob. szerzej P. Ruczkowski, *Komunikacja elektroniczna...*, s. 290 i n.

⁵ Warto zwrócić uwagę na uchwałę NSA z dnia 12 maja 2014 r., I OPS 10/13, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/3B9507769E> (19.12.2014).

⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 183 ze zm.

⁷ Tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 718 ze zm., dalej: p.p.s.a.

⁸ Zob. opinię Kancelarii Senatu RP do ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw, druk nr 518, <http://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/2392/plik/518.pdf> (27.12.2014), s. 2.

- umożliwienie składania pism procesowych w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- uregulowanie kwestii doręczenia pism sądu w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- uregulowanie pełnomocnictw składanych w formie dokumentu elektronicznego.

Nowe regulacje prawne w tym zakresie mają wejść w życie 11 lutego 2017 r. i będą one stanowiły przedmiot analizy na łamach niniejszego opracowania.

Nie ulega wątpliwości, że kierunek wprowadzanych zmian należy uznać za słuszny. Poszczególne rozwiązania prawne mogą jednak budzić pewne zastrzeżenia. Już w tym miejscu warto zasygnalizować, że wykorzystanie technologii informatycznych w postępowaniu przed sądami administracyjnymi z jednej strony może przyczynić się do przyspieszenia postępowania, a co za tym idzie – sprawniejszego działania sądów, z drugiej zaś niesie ze sobą szereg zagrożeń, wśród których należy wymienić np. możliwość podszycia się pod inną osobę czy chociażby ryzyko nieuprawnionego ujawnienia danych osobowych. Wątpliwości mogą się również pojawić podczas interpretacji pojęć, które zostały wprowadzone do terminologii ustawowej. Informatyzacja postępowania sądownoadministracyjnego wiąże się bowiem z pojawieniem się w tej procedurze nowej terminologii informatycznej⁹.

2. Zagadnienia szczegółowe

Jak zasygnalizowano we wprowadzeniu do niniejszego opracowania, obowiązujące aktualnie przepisy praktycznie uniemożliwiają wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Z pewnością nie przystają do idei maksymalnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych we współczesnym państwie. Dopiero przepisami ustawy z dnia 10 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw, które, jak wspomniano, wejdą w życie 11 lutego 2017 r., wprowadzono nowe regulacje prawne dotyczące komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądownoadministracyjnym. Ustawa ta znowelizowała prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz ustawę z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne¹⁰.

⁹ P. Pietrasz, *Informatyzacja postępowania sądownoadministracyjnego (nowe rozwiązania)*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2014, nr 5, s. 23; *idem*, *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądownoadministracyjnym*, w: *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne*, t. II, J. Sługocki (red.), Wrocław 2014, s. 492.

¹⁰ Tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1114 ze zm., dalej: u.i.d.p.p.

W Polsce aktami prawnymi regulującym ustroj sądów administracyjnych i postępowanie przed tymi sądami są powołana już ustawa – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych¹¹. Dla procesu informatyzacji działalności sądów administracyjnych znaczenie ma również wspomniana wyżej ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Akty te realizują konstytucyjną zasadę prawa do sądu i ściśle z nią związaną zasadę sprawiedliwości proceduralnej. Z zasad tych wynika, że każdy, kto twierdzi, że jego wolności lub prawa zostały naruszone działaniem administracji publicznej, może zwrócić się do właściwego, bezstronnego, niezależnego i niezawisłego sądu o ocenę legalności tych działań, natomiast obowiązujące z procedurze sądowoadministracyjnej gwarancje procesowe pozwalają uznać wynik tego postępowania za sprawiedliwy. Umożliwienie obywatelom wykorzystywania technik informatycznych w kontaktach z sądem może przyczynić się do realizacji opisanych zasad i stanowić jedną z gwarancji procesowych przynależnych stronie postępowania.

2.1. Uwierzytelnienie (identyfikacja użytkownika systemów teleinformatycznych) w postępowaniu sądowoadministracyjnym

Stosownie do treści ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne uwierzytelnienie (identyfikacja użytkownika systemów teleinformatycznych) w postępowaniu sądowoadministracyjnym następuje przez zastosowanie kwalifikowanego certyfikatu przy zachowaniu zasad przewidzianych w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym¹², profilu zaufanego elektronicznej platformy usług administracji publicznej (ePUAP) lub przez zastosowanie innych mechanizmów, o których mowa w art. 20a ust. 2 u.i.d.p.p., jeżeli takie mechanizmy zostały wprowadzone przez sąd administracyjny.

W rozumieniu ustawy elektroniczna platforma usług administracji publicznej – to system teleinformatyczny, w którym instytucje publiczne udostępniają usługi przez pojedynczy punkt dostępowy w sieci Internet (art. 3 pkt 13 u.i.d.p.p.). Z kolei profil zaufany ePUAP ustawa definiuje jako zestaw informacji identyfikujących i opisujących podmiot lub osobę będącą użytkownikiem konta na ePUAP, który został w wiarygodny sposób potwierdzony przez organ podmiotu publicznego (art. 3 pkt 14 u.i.d.p.p.).

Należy zauważyć, że podmiot publiczny, który używa do realizacji zadań publicznych systemów teleinformatycznych, może umożliwiać użytkownikom identyfikację w tym systemie przez zastosowanie innych technologii, chyba że przepisy odrębne przewidują obowiązek dokonania czynności w siedzibie podmiotu publicznego.

¹¹ Tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1647 ze zm., dalej: u.p.u.s.a.

¹² Tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 262 ze zm., dalej: u.p.e.

Pod pojęciem podpisu elektronicznego rozumie się dane w postaci elektronicznej, które wraz z innymi danymi, do których zostały dołączone lub z którymi są logicznie powiązane, służą do identyfikacji osoby składającej podpis elektroniczny (art. 3 pkt 1 u.p.e.). Bezpiecznym podpisem elektronicznym jest podpis elektroniczny, który: a) jest przyporządkowany wyłącznie do osoby składającej ten podpis; b) jest sporządzany za pomocą podlegających wyłącznej kontroli osoby składającej podpis elektroniczny bezpiecznych urządzeń służących do składania podpisu elektronicznego i danych służących do składania podpisu elektronicznego; c) jest powiązany z danymi, do których został dołączony, w taki sposób, że jakkolwiek późniejsza zmiana tych danych jest rozpoznawalna.

Natomiast podpis potwierdzony profilem zaufanym ePUAP to podpis złożony przez użytkownika konta ePUAP, do którego zostały dołączone informacje identyfikujące zawarte w profilu zaufanym ePUAP, a także: a) jednoznacznie wskazujący profil zaufany ePUAP osoby, która wykonała podpis; b) zawierający czas wykonania podpisu; c) jednoznacznie identyfikujący konto ePUAP osoby, która wykonała podpis; d) autoryzowany przez użytkownika konta ePUAP; e) potwierdzony i chroniony podpisem systemowym ePUAP.

Elektroniczna identyfikacja jest dopuszczalna również przez systemy prawne innych państw. Na przykład w Niemczech formą dokumentu elektronicznego równoważną w skutkach prawnych z formą pisemną jest dokument elektroniczny opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym zgodnie z ustawą o podpisie elektronicznym (Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen und zur Änderung weiterer Vorschriften, w skrócie Signaturgesetz – SigG) z dnia 16 maja 2001 r.¹³

Tradycyjna forma pisemna może być również zastąpiona poprzez złożenie oświadczenia na elektronicznym formularzu przekazanym do podmiotu publicznego za pomocą urządzenia odbiorczego albo elektronicznej skrzynki podawczej (*Eingabegerät*) lub za pośrednictwem ogólnie dostępnej sieci – udostępnionych przez podmiot. W przypadku korzystania z ogólnodostępnej sieci identyfikacja następuje za pomocą specjalnego identyfikatora elektronicznego (*elektronischen Identitätsnachweis*) stanowiącego w pewnym sensie elektroniczny dowód tożsamości¹⁴. Dotyczy to osób, które ukończyły 16. rok życia. Uwierzytelnienie pisma przy pomo-

¹³ BGBl. I S. 876; H. Schmitz, *Die Regelungen der elektronischen Kommunikation im Verwaltungsverfahrensgesetz*, „Die Öffentliche Verwaltung” 2005, H. 21, s. 886; A. Roßnagel, *Die elektronische Signatur im Verwaltungsrecht*, „Die Öffentliche Verwaltung” 2001, H. 6, s. 221 i n.

¹⁴ Zob. § 18 Gesetz über Personalausweise und den elektronischen Identitätsnachweis (ustawa o dowodach osobistych i o elektronicznej identyfikacji), w skrócie Personalausweisgesetz – PAuswG) z dnia 18 czerwca 2009 r. (BGBl. I S. 1346) oraz § 78 ust. 5 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Aufenthaltsgesetz – AufenthG z dnia 30 lipca 2004 r. (Aufenthaltsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 25. Februar 2008 BGBl. I S. 162).

cy elektronicznego dowodu tożsamości jest równoznaczne ze złożeniem podpisu elektronicznego w rozumieniu ustawy o podpisie elektronicznym (Signaturgesetz).

W tym miejscu warto wspomnieć, że polska ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych¹⁵ przewidywała instytucję uwierzytelniania za pomocą certyfikatu podpisu osobistego. Później się z tych regulacji prawnych wycofano, uchylając odpowiednie przepisy przy okazji kolejnej nowelizacji ustawy. Stosownie do treści art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o dowodach osobistych certyfikat podpisu osobistego definiowano jako elektroniczne zaświadczenie przyporządkowujące dane do weryfikacji podpisu osobistego do posiadacza dowodu osobistego. Natomiast sam podpis osobisty określono jako dane w postaci elektronicznej złożone za pomocą danych służących do składania podpisu osobistego zawartych w ważnym dowodzie osobistym, które: a) wraz z innymi danymi, do których zostały dołączone lub z którymi są logicznie powiązane, pozwalają na identyfikację posiadacza dowodu osobistego; b) są przyporządkowane wyłącznie do posiadacza dowodu osobistego; c) są powiązane z danymi, do których się odnoszą, w taki sposób, że każda późniejsza zmiana tych danych jest wykrywalna; d) są uzupełnione przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych danymi pozwalającymi na określenie czasu złożenia tego podpisu. Jak wspomniano wyżej, ostatecznie ustawodawca wycofał się z tego uregulowania.

Wracając do obowiązujących w Polsce regulacji prawnych, należy podkreślić, że bezpieczny podpis elektroniczny weryfikowany za pomocą kwalifikowanego certyfikatu wywołuje takie same skutki prawne, jak podpis własnoręczny (art. 5 ust. 2 u.p.e.). Za równoważne pod względem skutków prawnych dokumentowi opatrzonemu podpisem własnoręcznym należy również uznać uwierzytelnienie dokumentu profilem zaufanym ePUAP¹⁶. Skutek ten mogą wyłączać przepisy szczególne. W tym miejscu warto zauważyć, że stosownie do treści dodanego art. 12b p.p.s.a. określony w ustawie warunek formy pisemnej uważa się za zachowany, jeżeli dokument elektroniczny został podpisany przez stronę albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika: a) bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu; b) podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP lub c) przez zastosowanie innych mechanizmów, o których mowa w art. 20a ust. 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, jeżeli takie mechanizmy zostaną wprowadzone przez sąd administracyjny. Zasady podpisywania przewidziane wyżej będą dotyczyły także załączników wnoszonych do sądów administracyjnych w formie dokumentu elektronicznego.

¹⁵ Dz. U. Nr 167, poz. 1131.

¹⁶ B. Adamiak, *Komentarz do art. 63*, w: B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 305–306.

2.2. Wnoszenie dokumentów (pism procesowych) za pomocą środków komunikacji elektronicznej

Znowelizowane przepisy przewidują możliwość (nie obowiązek) wnoszenia dokumentów, w tym pism procesowych strony, w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej¹⁷. Wnoszenie dokumentów elektronicznych przewidują także przepisy (zob. § 55a i n.) niemieckiej ustawy regulującej ustrój i postępowanie przed sądami administracyjnymi, a mianowicie Verwaltungsgerichtsordnung z dnia 21 stycznia 1960 r.¹⁸

Stosownie do treści art. 12b § 2 p.p.s.a., który zacznie obowiązywać od 11 lutego 2017 r., w postępowaniu sądownoadministracyjnym będzie można wносить dokumenty elektroniczne do sądu administracyjnego przez elektroniczną skrzynkę podawczą, utworzoną na podstawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, a sąd doręczy takie dokumenty stronom za pomocą środków komunikacji elektronicznej na warunkach określonych w art. 74a p.p.s.a., o czym będzie szerzej mowa niżej. Jak słusznie wskazuje w literaturze P. Pietrasz, wniesienie dokumentu w formie elektronicznej nie spowoduje konieczności wnoszenia kolejnych dokumentów w tej formie, nawet w przypadku gdy wnoszący wystąpił do sądu o doręczanie pism sądu za pomocą środków komunikacji elektronicznej¹⁹. Warto zwrócić uwagę na wyrażony przez tego autora pogląd, zgodnie z którym wniesienie pisma w formie dokumentu elektronicznego, w tym także skargi, nie za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej organu lub sądu, ale w inny sposób, np. na adres e-mail urzędu lub sądu, nie może być potraktowane jako brak formalny, a co za tym idzie – nie powstaje obowiązek wezwania wnoszącego pismo do uzupełnienia braku na zasadach określonych w art. 49 § 1 p.p.s.a., pod warunkiem że dokument elektroniczny został podpisany w sposób określony w art. 46 § 2a p.p.s.a.²⁰ Jak trafnie zauważa ten autor, „Wnoszenie pisma (w tym również skargi) w formie dokumentu elektronicznego do elektronicznej skrzynki podawczej sądu lub organu administracyjnego jest sposobem składania pisma, a nie warunkiem formalnym pisma”²¹. W jego opinii zasadne jest przyjęcie poglądu, zgodnie z którym wniesienie pisma w formie dokumentu elektronicznego z pominięciem elektronicznej skrzynki podawczej sądu lub organu administracyjnego powinno spotkać się z reakcją polegającą na poinformowaniu pod-

¹⁷ P. Pietrasz, *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej...*, s. 496.

¹⁸ Verwaltungsgerichtsordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. März 1991 (BGBl. I S. 686), die zuletzt durch Artikel 13 des Gesetzes vom 8. Juli 2014 (BGBl. I S. 890) geändert worden ist; zob. S. Detterbeck, *Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozessrecht*, München 2008, s. 478 i n.

¹⁹ P. Pietrasz, *Informatyzacja postępowania...*, s. 37.

²⁰ *Ibidem*, s. 30–32.

²¹ *Ibidem*, s. 30.

miotu wnoszącego pismo o wadliwości takiego działania i o konieczności wniesienia pisma w formie dokumentu elektronicznego do elektronicznej skrzynki podawczej sądu lub organu. Sąd nie może wyręczyć wnoszącego pismo i przesłać pisma we własnym zakresie do elektronicznej skrzynki podawczej²². W przypadku wniesienia skargi w formie dokumentu elektronicznego z pominięciem elektronicznej skrzynki podawczej o konieczności wniesienia pisma do wspomnianej skrzynki powinien poinformować sąd²³.

Zdaniem autora niniejszego opracowania nie należy pismu wniesionemu z pominięciem elektronicznej skrzynki podawczej nadać dalszego biegu. Skarga w formie dokumentu elektronicznego wniesiona z pominięciem elektronicznej skrzynki podawczej nie powoduje wszczęcia postępowania sądowniczego.

Stosownie do treści ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne elektroniczna skrzynka podawcza jest instrumentem umożliwiającym przekazywanie dokumentu elektronicznego do podmiotu publicznego przy wykorzystaniu powszechnie dostępnego systemu teleinformatycznego (art. 3 pkt 17). Dokumentem elektronicznym jest stanowiący odrębną całość znaczeniową zbiór danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej i zapisany na informatycznym nośniku danych (art. 3 pkt 2 u.i.d.p.p.)²⁴.

Elektroniczna skrzynka podawcza jest tylko jednym ze środków komunikacji elektronicznej, umożliwiającym wymianę informacji między obywatelem i podmiotem publicznym. W kwestii definicji „środków komunikacji elektronicznej” ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne odsyła do ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną²⁵, która pod tym pojęciem rozumie rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności pocztę elektroniczną.

Co warto podkreślić, po wejściu w życie nowelizacji w postępowaniu sądowniczym pisma strony będą mogły być wnoszone również w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej poprzez elektroniczną skrzynkę podawczą sądu. Pismo strony wnoszone w formie dokumentu elektronicznego powinno zawierać wszystkie dane wymagane przez prawo, czyli co najmniej 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane, imię i nazwisko lub nazwę stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników; 2) oznaczenie rodzaju pi-

²² *Ibidem*, s. 31.

²³ *Ibidem*, s. 31–32.

²⁴ Szerzej na temat elektronicznej skrzynki podawczej zob. M. Komiński, J. Rzymowski, *Informatyzacja podmiotów publicznych w pytaniach i odpowiedziach*, Wrocław 2011, s. 9–13.

²⁵ Tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1422 ze zm.

sma; 3) osnovę wniosku lub oświadczenia; 4) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika; 5) wymienienie załączników. Gdy pismo strony jest pierwszym pismem w sprawie, powinno także zawierać oznaczenie miejsca zamieszkania, a w razie jego braku – adres do doręczeń lub oznaczenie siedziby stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz przedmiotu sprawy, pisma zaś dalsze – sygnaturę akt. Gdy pismo strony będzie wnoszone w formie dokumentu elektronicznego, będzie ponadto musiało zawierać adres elektroniczny oraz być podpisane przez stronę albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika w sposób, o którym mowa w art. 46 § 2a p.p.s.a., czyli bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu, podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP lub przez zastosowanie innych mechanizmów, o których mowa w art. 20a ust. 2 u.i.d.p.p., jeżeli takie mechanizmy zostaną wprowadzone przez sąd administracyjny²⁶.

Zasady podpisywania przewidziane wyżej będą obowiązywały także w przypadku załączników wnoszonych w formie dokumentu elektronicznego. W przypadku braku podpisu lub innego uwierzytelnienia powstanie obowiązek wezwania wnoszącego pismo do uzupełnienia takiego braku w trybie określonym przez art. 49 § 1 p.p.s.a. W doktrynie dopuszczono połączenie wezwania do uzupełnienia braków formalnych z informacją o konieczności wniesienia pisma do elektronicznej skrzynki podawczej²⁷.

Należy pamiętać o generalnej zasadzie, zgodnie z którą pismo wnoszone w innej formie niż forma dokumentu elektronicznego, zawierające żądanie doręczania pism sądu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, będzie musiało zawierać oznaczenie adresu elektronicznego.

W myśl nowych przepisów, jeżeli pismo wnoszone w formie dokumentu elektronicznego nie zawiera adresu elektronicznego, sąd przyjmuje, że właściwym jest adres elektroniczny, z którego nadano pismo wniesione w tej formie, a gdy wniesiono je w innej formie i zawiera ono żądanie doręczania pism sądu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, doręczenie pisma przez sąd nastąpi tradycyjnie na adres zamieszkania lub adres do doręczeń, lub siedziby stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników wskazany w pierwszym piśmie w sprawie, przy czym w pierwszym piśmie sąd pouczy o warunku podania adresu elektronicznego w żądaniu doręczania pism środkami komunikacji.

Podobnie w niemieckim postępowaniu przed sądami administracyjnymi dla wywołania skutków prawnych, jeżeli przepisy przewidują wymóg zachowania formy pisemnej, potrzebne jest opatrzenie pisma kwalifikowanym podpisem elektronicznym (zob. § 55a ust. 1 *Verwaltungsgerichtsordnung*).

²⁶ Zob. B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne i sądowniczo-administracyjne*, Warszawa 2014, s. 382–383.

²⁷ P. Pietrasz, *Informatyzacja postępowania...*, s. 33.

Do pisma należy dołączyć pełnomocnictwo, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem nie złożył pełnomocnictwa. W świetle nowych przepisów pełnomocnictwo udzielone w formie dokumentu elektronicznego powinno być podpisane bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu, podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP lub przez zastosowanie innych mechanizmów, o których mowa w art. 20a ust. 2 u.i.d.p.p.

Sąd będzie potwierdzał wniesienie pisma w formie dokumentu elektronicznego do swojej elektronicznej skrzynki podawczej przez przesłanie urzędowego poświadczenia odbioru w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne na wskazany przez wnoszącego adres elektroniczny. W treści urzędowego poświadczenia odbioru sąd poinformuje o tym, że pisma w sprawie będą doręczane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, oraz pouczy o prawie strony do rezygnacji z doręczania pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Warto zwrócić uwagę, że analogiczne mechanizmy komunikacji elektronicznej będą obowiązywały w procedurze składania skarg do sądu administracyjnego. W myśl ogólnych zasad skargę do sądu administracyjnego wnosi się za pośrednictwem organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania jest przedmiotem skargi. Stosownie do treści nowych regulacji prawnych skargę w formie dokumentu elektronicznego wnosi się do elektronicznej skrzynki podawczej tego organu, który potwierdza wniesienie skargi w formie dokumentu elektronicznego do swojej elektronicznej skrzynki podawczej przez przesłanie urzędowego poświadczenia odbioru na podany przez wnoszącego adres elektroniczny. Złożoną w ten sposób skargę i odpowiedź na skargę organ ten przekazuje sądowi do jego elektronicznej skrzynki podawczej. O konsekwencjach wniesienia skargi z pominięciem elektronicznej skrzynki podawczej była mowa wyżej.

W przypadku gdy akta sprawy, której dotyczy skarga, będą prowadzone przez organ w postaci elektronicznej, organ ten przekaze sądowi akta sprawy wraz z informacją o dokumentach, których treść nie jest w całości dostępna w aktach sprawy prowadzonych w postaci elektronicznej, oraz o sposobie i dacie ich przekazania sądowi do jego elektronicznej skrzynki podawczej, a w przypadku gdy ze względów technicznych nie będzie to możliwe – na informatycznym nośniku danych; ponadto przekaze sądowi dokumenty z akt sprawy, których treść nie jest w całości dostępna w aktach sprawy prowadzonych w postaci elektronicznej, wskazując na elektroniczne akta sprawy przekazane sądowi w sposób, o którym mowa wyżej.

W razie niezastosowania się do obowiązków przekazania skargi i akt sprawy w sposób wskazany wyżej, sąd, na wniosek skarżącego, będzie mógł orzec o wymierzeniu organowi grzywny, a w razie rażącego naruszenia tych

obowiązków skład orzekający lub prezes sądu będzie zobligowany powiadomić o tym organy właściwe do rozpatrywania petycji, skarg i wniosków.

W świetle nowych przepisów datą wniesienia pisma (skargi) w formie dokumentu elektronicznego będzie określona w urzędowym poświadczeniu odbioru data wprowadzenia pisma do systemu teleinformatycznego sądu lub właściwego organu.

Zmiany dotyczące komunikacji elektronicznej odnoszą się także do zasad doręczania pism przez sądy administracyjne. Wśród sposobów doręczeń pism w postępowaniu sądowym znowelizowana ustawa – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi wymienia środki komunikacji elektronicznej. Stosownie do treści dodanego art. 74a § 1 p.p.s.a. doręczenie pism przez sąd nastąpi za pomocą środków komunikacji elektronicznej, jeżeli strona spełni jeden z następujących warunków:

- 1) wniosła pismo w formie dokumentu elektronicznego przez elektroniczną skrzynkę podawczą sądu lub organu, za pośrednictwem którego składane jest pismo;
- 2) wystąpiła do sądu o takie doręczenie i wskazała sądowi adres elektroniczny;
- 3) wyraziła zgodę na doręczanie pism za pomocą tych środków i wskazała sądowi adres elektroniczny.

Należy zgodzić się z poglądem, zgodnie z którym wniesienie pisma z pominięciem elektronicznej skrzynki podawczej nie daje podstaw do doręczania pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej przez sąd, gdyż nie wystąpiła żadna z przesłanek wymienionych wyżej²⁸. W celu doręczenia pisma w formie dokumentu elektronicznego sąd będzie przysyłał na adres elektroniczny adresata zawiadomienie zawierające: 1) informację, że adresat może odebrać pismo w formie dokumentu elektronicznego, wraz ze wskazaniem adresu elektronicznego, z którego adresat może pobrać dokument i pod którym powinien dokonać potwierdzenia doręczenia dokumentu; 2) pouczenie dotyczące sposobu odbioru pisma, a w szczególności sposobu identyfikacji adresata pod wskazanym adresem elektronicznym w systemie teleinformatycznym sądu oraz 3) informację o wymogu podpisania urzędowego poświadczenia odbioru bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu, podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP lub przez zastosowanie innych mechanizmów, o których mowa w art. 20a ust. 2 u.i.d.p.p., jeżeli takie mechanizmy zostaną wprowadzone przez sąd administracyjny.

Datą doręczenia pisma będzie data podpisania przez adresata pisma urzędowego poświadczenia odbioru w sposób określony wyżej.

W przypadku nieodebrania pisma w formie dokumentu elektronicznego sąd, po upływie siedmiu dni, licząc od dnia wysłania zawiadomienia,

²⁸ *Ibidem*, s. 32.

będzie przysyłał powtórne zawiadomienie o możliwości odebrania tego pisma w sposób przedstawiony wyżej. W przypadku nieodebrania pisma doręczenie będzie uważać się za dokonane po upływie czternastu dni, licząc od dnia przesłania pierwszego zawiadomienia.

Jeżeli pismo w formie dokumentu elektronicznego zostanie uznane za doręczone, sąd umożliwi adresatowi w swoim systemie teleinformatycznym dostęp do treści tego pisma w formie dokumentu elektronicznego oraz do informacji o dacie uznania pisma za doręczone i o datach wysłania zawiadomień.

W przypadku pism doręczanych uczestniczącym w postępowaniu przed sądem: prokuratorowi, Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Rzecznikowi Praw Dziecka oraz organowi, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania zaskarżono, sąd będzie przysyłał pismo bezpośrednio do elektronicznej skrzynki podawczej podmiotu publicznego w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, za urzędowym poświadczeniem odbioru. W tym przypadku datą doręczenia pism będzie data określona w urzędowym poświadczeniu odbioru.

Pisma sądu, odpisy pism i załączników w postępowaniu sądowym oraz orzeczeń, doręczane przez sąd w formie dokumentu elektronicznego opatrzone będą bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

Odbierający pismo w formie dokumentu elektronicznego będzie potwierdzał jego odbiór bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu, podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP lub przez zastosowanie innych mechanizmów, jeżeli takie mechanizmy zostały wprowadzone przez sąd albo urzędowym poświadczeniem odbioru – w przypadku prokuratora, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka lub organu, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania zaskarżono.

Ponadto sąd administracyjny w celu doręczania pism w postępowaniu będzie przekształcał postać otrzymanych od stron pism: 1) w przypadku otrzymanego pisma w formie dokumentu elektronicznego poprzez sporządzenie uwierzytelnionego wydruku, jeżeli strona nie stosuje środków komunikacji elektronicznej do odbioru pism; 2) w przypadku otrzymania pisma w postaci papierowej poprzez sporządzenie uwierzytelnionej kopii w formie dokumentu elektronicznego, jeżeli strona stosuje środki komunikacji elektronicznej do odbioru pism.

Nowe brzmienie nadano także art. 220 § 1 p.p.s.a., zgodnie z którym sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma, od którego nie zostanie uiszczona opłata, w tym opłata przewidziana w art. 235a, tj. opłata kancelaryjna od wydruku pisma wniesionego w postaci elektronicznej. W takiej

sytuacji przewodniczący (z zastrzeżeniem § 2, 3 i 3a p.p.s.a.) wezwie wnoszącego pismo, aby pod rygorem pozostawienia pisma bez rozpoznania uiścił opłatę w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia wezwania. W razie bezskutecznego upływu tego terminu przewodniczący wyda zarządzenie o pozostawieniu pisma bez rozpoznania.

Stosownie do treści nowego art. 220 § 3a p.p.s.a. skarga, skarga kasacyjna, zażalenie oraz skarga o wznowienie postępowania, wnoszone w formie elektronicznej, od których pomimo wezwania nie zostanie uiszczona opłata, o której mowa w art. 235a p.p.s.a., będą podlegały odrzuceniu przez sąd. Artykuł 235a stanowi, iż opłatę kancelaryjną pobiera się również za wydruki pism i załączników wniesionych w formie dokumentu elektronicznego sporządzane w celu ich doręczenia stronom, które nie posługują się środkami komunikacji elektronicznej do odbioru pism.

Zdaniem autorów projektu ustawy przepis ten został wprowadzony w celu uniknięcia zarzutu uprzywilejowania strony składającej pismo w postaci elektronicznej, bowiem strona składająca pisma w postaci papierowej jest zobligowana do dołączenia odpisów tego pisma oraz załączników, a w przypadku niezłożenia odpisów przewodniczący wzywa stronę do uzupełnienia braku w terminie siedmiu dni, pod rygorem pozostawienia pisma bez rozpoznania. Natomiast w sytuacji gdy pismem jest skarga do sądu administracyjnego, nieuzupełnienie braku skutkuje odrzuceniem skargi²⁹.

2.3. Akta sprawy w postaci elektronicznej

Problematyka akt sprawy i dostępu do tych akt wiąże się ściśle z zasadą jawności postępowania i zasadą czynnego udziału stron w postępowaniu sądowoadministracyjnym, które stanowią komponent zasady sprawiedliwości proceduralnej. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 12a p.p.s.a. dla każdej sprawy tworzy się akta w postaci elektronicznej lub papierowej. Zastosowanie spójnika „lub” wskazuje, że dopuszczalne będą różne rozwiązania w tym zakresie i akta sprawy będą mogły być tworzone: 1) wyłącznie w postaci elektronicznej; 2) wyłącznie w postaci papierowej; 3) ewentualnie będą tworzone jednocześnie w postaci elektronicznej i papierowej. Decyzja w tym zakresie pozostawiona będzie uznaniu sądu i dotyczyć konkretnej sprawy sądowoadministracyjnej.

Podobnie w niemieckiej procedurze przewidziano możliwość prowadzenia akt sprawy w postaci elektronicznej (zob. § 55b ust. 1 Verwaltungsgerichtsordnung), w tym przetwarzanie akt z wykorzystaniem systemów informatycznych (§ 55b ust. 2 i 4 Verwaltungsgerichtsordnung).

Jak wspomniano wyżej, szczególne znaczenie dla realizacji zasady jawności postępowania stanowiącej komponent zasady sprawiedliwości pro-

²⁹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne..., s. 26.

ceduralnej ma zagwarantowanie stronom dostępu do dokumentów postępowania, w tym umożliwienie przeglądania akt, otrzymywania odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt. Akta w postaci elektronicznej będzie udostępniał sąd w swoim systemie teleinformatycznym po identyfikacji strony w sposób określony w przepisach ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Jak pamiętamy, stosownie do treści tej ustawy uwierzytelnienie (identyfikacja użytkownika systemów teleinformatycznych) następuje przez zastosowanie kwalifikowanego certyfikatu przy zachowaniu zasad przewidzianych w ustawie o podpisie elektronicznym lub profilu zaufanego elektronicznej platformy usług administracji publicznej (ePUAP). Należy zgodzić się z poglądem, że dostęp do akt *on-line* będzie dotyczył zarówno akt tworzonych przez sąd, jak i akt administracyjnych tworzonych w postaci elektronicznej przez organ administracji, które zostały przesłane do sądu³⁰.

Akta w postaci elektronicznej będą przetwarzane z wykorzystaniem systemu elektronicznego zarządzania dokumentacją w rozumieniu przepisów o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach³¹.

Akta wszystkich zakończonych prawomocnie spraw sądowoadministracyjnych przechowywane są we właściwym sądzie administracyjnym przez okres niezbędny ze względu na rodzaj i charakter sprawy oraz znaczenie materiałów zawartych w aktach jako źródła informacji. Po okresie przechowywania w sądzie akta sprawy podlegają przekazaniu do właściwych archiwów państwowych albo zniszczeniu. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze rozporządzenia, określa: 1) sposób tworzenia i przetwarzania akt sprawy; 2) warunki i tryb przechowywania i przekazywania akt wojewódzkich sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego; 3) warunki i tryb niszczenia akt po upływie okresu ich przechowywania. Wydając rozporządzenie, prezydent RP uwzględni w szczególności warunki elektronicznego zarządzania dokumentacją w rozumieniu przepisów o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, rodzaje spraw oraz właściwe zabezpieczenie akt przed dostępem osób nieuprawnionych, utratą tych akt lub ich zniszczeniem.

3. Wnioski

Wśród cech każdego współczesnego demokratycznego państwa należy wymienić sądową kontrolę legalności działania administracji publicznej. W zależności od przyjętych rozwiązań ustrojowych kontrolę tę sprawują sądy powszechne bądź wyodrębnione sądownictwo administracyjne. W Polsce, podobnie jak w większości państw europejskich, kontrolę tę po-

³⁰ P. Pietrasz, *Informatyzacja postępowania...*, s. 28.

³¹ Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1446 ze zm.

wierzono przede wszystkim sądom administracyjnym, sądy powszechne kontrolują działalność administracji jedynie w ograniczonym zakresie.

Przedmiotem niniejszego opracowania była analiza regulacji prawnych określających nowe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądownoadministracyjnym oraz konsekwencji, jakie wiążą się z informatyzacją tego postępowania. Obowiązujące obecnie (zmiany w tym zakresie wejdą w życie 11 lutego 2017 r.) fragmentaryczne regulacje zawarte w ustawie – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w zasadzie uniemożliwiają wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Wprowadzane nowe przepisy zrównują w postępowaniu sądownoadministracyjnym dokumenty elektroniczne z tradycyjną formą pisemną oraz przewidują szereg innych zmian mających na celu informatyzację funkcjonowania sądów administracyjnych. Zmiany w tym zakresie były konieczne nie tylko z uwagi na proces informatyzacji państwa, lecz także na wymóg dostosowania procedury sądowej do obowiązujących już nowych przepisów regulujących zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu przed organami administracji publicznej³². Jak słusznie zauważyli autorzy projektu ustawy³³, nawet jeśli w postępowaniu administracyjnym posłużono się środkami komunikacji elektronicznej, to na potrzeby sprawy sądownoadministracyjnej nadal konieczne jest przenoszenie dokumentów elektronicznych na nośniki papierowe. Z pewnością ogranicza to korzyści, jakie wiążą się ze stosowaniem nowych środków komunikacji elektronicznej.

Nowe regulacje prawne obejmują m.in.:

- wprowadzenie elektronicznych mechanizmów zarządzania dokumentacją postępowania oraz dostęp do akt sprawy za pomocą sieci teleinformatycznej (*on-line*),
- umożliwienie składania pism procesowych w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- uregulowanie kwestii doręczenia pism sądu w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
- uregulowanie pełnomocnictw składanych w formie dokumentów elektronicznych.

Co warto podkreślić, również systemy prawne innych państw, np. niemiecki, umożliwiają wykorzystywanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, w tym zmierzają w kierunku zrównania tradycyjnej formy pisemnej z formą dokumentu elektronicznego. Dotyczy to jednak zasadniczo tylko takich dokumentów elektronicznych, które są w sposób przewidziany prawem uwierzytelnione. Najczęściej spotykanym sposobem uwierzytelniania dokumentów elektronicznych jest opatrzenie ich podpisem elektronicznym.

³² Zob. szerzej P. Ruczkowski, *Komunikacja elektroniczna...*, s. 290 i n.

³³ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne..., s. 22–23.

Wykorzystanie technologii informatycznych w postępowaniu przed sądami administracyjnymi z jednej strony może przyczynić się do przyspieszenia postępowania, z drugiej zaś niesie ze sobą szereg zagrożeń, jakie towarzyszą procesowi informatyzacji różnych dziedzin życia społecznego. Nie ulega wątpliwości, że umożliwienie w szerszym zakresie korzystania z środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym może poprzez usprawnienie działania sądów przyczynić się do realizacji zasady prawa do sądu i ściśle z nią związanej zasady sprawiedliwości proceduralnej – stanowiących komponenty idei demokratycznego państwa prawnego, a także będzie kolejnym krokiem zmierzającym do rozwoju społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego w Polsce. Wśród zagrożeń, jakie wiążą się z procesem informatyzacji postępowania sądowoadministracyjnego, należy wymienić np. problem z prawidłowym funkcjonowaniem urzędów i oprogramowania informatycznego (*vide* problem z ustaleniem wyników wyborów samorządowych) czy możliwość „podszyca się” pod inną osobę lub chociażby ujawnienia danych osobowych. Obowiązek uwierzytelnienia dokumentów w postępowaniu sądowoadministracyjnym może wskazane wyżej niekorzystne zjawiska ograniczyć, niemniej jednak ryzyko ich wystąpienia istnieje. Problemy mogą pojawić się również z interpretacją nowych pojęć i zwrotów z zakresu terminologii informatycznej, np. „forma elektroniczna dokumentu”, „postać elektroniczna dokumentu” itd.

Nie można jednak zapominać, że przepisy o komunikacji elektronicznej dopiero wejdą w życie i tak naprawdę to praktyka ostatecznie zweryfikuje ich przydatność i skuteczność.

Bibliografia

- Adamiak B., *Komentarz do art. 63*, w: B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Detterbeck S., *Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozessrecht*, München 2008.
- Komiński M., Rzymowski J., *Informatyzacja podmiotów publicznych w pytaniach i odpowiedziach*, Wrocław 2011.
- Opinia Kancelarii Senatu RP do ustawy zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw, druk nr 518, <http://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senateks-pertyzy/2392/plik/518.pdf> (27.12.2014).
- Pietrasz P., *Informatyzacja postępowania sądowoadministracyjnego (nowe rozwiązania)*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2014, nr 5.
- Pietrasz P., *Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym*, w: *Dziesięć lat polskich doświadczeń w Unii Europejskiej. Problemy prawnoadministracyjne*, t. II, J. Sługocki (red.), Wrocław 2014.
- Roßnagel A., *Die elektronische Signatur im Verwaltungsrecht*, Die Öffentliche Verwaltung 2001, H. 6.

- Ruczkowski P., *Komunikacja elektroniczna w polskim i niemieckim postępowaniu administracyjnym w ujęciu komparatystycznym*, w: *Zastosowanie idei public governance w prawie administracyjnym*, I. Niżnik-Dobosz (red.), Warszawa 2014.
- Schmitz H., *Die Regelungen der elektronischen Kommunikation im Verwaltungsverfahrensgesetz*, Die Öffentliche Verwaltung 2005, H. 21.

Nowe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym

Streszczenie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza regulacji prawnych wprowadzających od 11 lutego 2017 r. nowe zasady komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowoadministracyjnym oraz pokazanie wynikających z procesu informatyzacji tego postępowania korzyści i zagrożeń. Wśród istotnych zmian należy wymienić m.in. dopuszczalność wnoszenia do sądu pism w formie dokumentu elektronicznego.

Szersze wykorzystanie technologii informatycznych w postępowaniu przed sądami administracyjnymi z jednej strony może przyczynić się do przyspieszenia postępowania, z drugiej zaś niesie ze sobą szereg zagrożeń, wśród których należy wymienić np. możliwość wystąpienia problemów technicznych z urządzeniami i oprogramowaniem komputerowym, kłopoty z interpretacją nowych terminów informatycznych czy też możliwość podszycia się pod inną osobę lub nieuprawnionego ujawnienia danych osobowych.

Słowa kluczowe: technologie informatyczne, komunikacja elektroniczna, e-administracja, e-sądy, sądy administracyjne, postępowanie sądowoadministracyjne

The New Rules of Electronic Communications in Administrative Court Proceedings

Abstract

The purpose of this review is to analyse the legal regulations introducing new rules for electronic communications in administrative court proceedings as of 11 February 2017 and to demonstrate the benefits but also risks resulting from the process of informatisation. One of the significant changes refers to the admissibility of submitting electronic-format pleadings at courts.

On the one hand, the broader implementation of information technology in administrative court proceedings may contribute to accelerating such proceedings, but on the other hand. It may involve some risks such as technical issues related to hardware and software, problems with interpretation of new IT terms, or problems with impersonation or unauthorised disclosure of personal data.

Keywords: information technologies, electronic communications, e-administration, e-courts, administrative courts, administrative court proceedings